

Nr 607

Av fru **Olsson, Elvy**, och fru **Hamrin-Thorell**, om vidgad kostupplysning.

(Lika lydande med motion nr 713 i Andra kammaren)

Enligt näringsfysiologisk och medicinsk expertis är den svenska folk-kosten i många avseenden icke avpassad till energi- och näringsbehovet hos flertalet människor i vårt land. Den allmänna standardhöjningen har icke inneburit en motsvarande förbättring av koststandarden. De felaktiga kostvanorna är bidragande orsak till uppkomsten av många sjukdomar och kan verka allmänt nedsättande på den enskilda människans hälsa, kondition och välbefinnande.

Detta konstaterande görs av socialstyrelsens hälsovårdsupplysningsdelegation (HVUD) i en komplettering till styrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1970/71 (Dnr A3 411: 1596). Förhållandet kan också sägas vara allmänt omvittnat av expertis på området sedan många år tillbaka.

Samtidigt som det är obestridligt att vi i dåliga eller mindre goda kostvanor har en av välståndssamhällets allvarligaste brister — en av många brister i vad som är människans nutida miljö — görs det relativt litet för att få bättre förhållanden till stånd. Det är befogat med kraftfulla och samordnade insatser för förbättrade vanor beträffande kost och fysisk aktivitet, betonar också socialstyrelsen i nämnda promemoria. Förslag som presenterats under en lång följd av år har i allmänhet inte lett till åtgärder främst av ekonomiska och personella skäl framhåller man där.

Särskilda arbetsgrupper inom HVUD har sedan 1968 arbetat med konkreta riktlinjer för en informationsaktivitet omfattande kost och motion med början tidigast hösten 1970. Ett program är skisserat för en 10-årsperiod från 1970 räknat.

Första årets verksamhet begränsar sig huvudsakligen till framställning av allmänt basmaterial om näringsfrågor och motion, koncentration på storhushållen, en aktivering och kontakt med producentssidan och ett förberedande arbete med inriktning på undervisningsväsendet. 800 000 kronor är begärt för denna etapp omfattande budgetåret 1970/71. Inklusivt personal och viss föreslagen undersökning beräknas kostnaden till 1,1 miljoner kronor. Vi förutsätter dock liksom hälsovårdsupplysningsdelegationen ett anslag av helt annan storleksordning för efterföljande år om man skall vinna syftet med verksamheten.

En särskild anledning gör emellertid att vi förordar en snabb ytterligare insats på kostupplysningsområdet. Genom övergång till ny läroplan i grundskolan kommer den hemkunskapsundervisning som nu är förlagd till årskurs 7 att flyttas till årskurserna 8 och 9. Oavsett om övergången sker på en gång eller fördelas över en treårsperiod kommer ett års undervisningskapacitet beträffande personal och anläggningar (undervisningskök) att bli outnyttjade. I vissa fall har redan nu icke ordinarie och extra lärare underrättats om att de blir friställda under ett läsår (1970/71). Ordinarie lärare kommer sannolikt i viss utsträckning att sysselsättas i annan verksamhet. Detta är ett helt otillfredsställande förhållande ur många synpunkter och särskilt i beaktande av vad socialstyrelsen anfört dels om bristerna på kostområdet och om vikten av information, dels av att sådan hittills har hämmats av brist på *ekonomiska och personella resurser*.

Sett ur denna synpunkt är det angeläget att gå snabbare fram än vad socialstyrelsen föreslår. Snarast möjligt bör förberedelser vidtas så att den lärarpersonal som kan komma att stå till disposition i all möjlig utsträckning kan engageras i en allmän kostupplysning, som riktar sig till grupper som husmödrar, ungdomar, pensionärer, personal i storhushåll o. s. v. Synnerligen värdefullt i denna situation är att socialstyrelsen redan genomfört ett avsevärt förberedelsearbete, vilket genom snabb ytterligare utveckling möjliggör upptrappning av kostupplysningen redan under innevarande kalenderår.

Det torde vara angeläget att vad gäller denna insats börja med fortbildning av den lärarpersonal som önskar engagera sig. Sådan fortbildning torde dessutom vara av största vikt även i yrkesutövningen när man återgår till grundskolan. Fortbildningen får inte vara för kort och bör självfallet ske med tillgång till all tillgänglig expertis och med ianspråktagande av forskningens senaste rön. Jämsides med den kunskapsförmedling i ämnet som avses bör en pedagogisk fortbildning ges med speciell inriktning på hithörande pedagogiska problem.

Kampanjkostnaderna bör kunna täckas genom samverkan mellan staten och de kommuner som engagerar sig. Vi har inte möjlighet att själva utreda hur stora kostnaderna blir eller hur de skall fördelas. Mer viktigt i sammanhanget är att välinredda och kostnadskrävande lokaler står till förfogande utan någon nämnvärd extra kostnad. Likaså att personal också står till förfogande som ändå måste avlönas samt att det därtill finns personal som arbetsgivaren rimligen har ett om inte formellt så dock moraliskt ansvar för. Därför är det ytterst angeläget att principbeslut snarast fattas om en vidgad kostupplysning från hösten 1970 och att erforderliga medel äskas av regeringen i en särskilt framlagd proposition. Skolöverstyrelsen bör i samråd med socialstyrelsen och inom ramen för vuxenundervisningen vara huvudman för denna verksamhet.

Med hänvisning till det anförda hemställas,

att riksdagen måtte

1. i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till vidgad kostupplysning i enlighet med vad i motionen anförts
2. besluta om fortbildning i kostupplysning för lärarpersonal.

Stockholm den 28 januari 1970

Elvy Olsson (cp)

Ruth Hamrin-Thorell (fp)
